

Лу Юн,

аспірант 1 року навчання кафедри теорії та історії держави і права Національного університету біоресурсів і природокористування України

Теоретико-правовий зміст правової культури

Видатний представник німецького Просвітництва Йоганн-Готфрід Гердер (Johann Gottfried Herder) зазначав, що «культура – і тільки вона одна – є "differentia specifica" людини, власне "людська якість", що відрізняє її від всіх інших істот. Людина завжди і всюди формується культурою, і поза культурною визначеністю вона (як людина) не існує» [6, с.33].

Підходів до дослідження правової культури є безліч. Про них можна довідатися з наукових доробків таких українських вчених, як В.О. Качур [1; 2], І.А. Когут та Л.О. Макаренко. Так, І.А. Когут усі підходи до вивчення правової культури розділила на чотири групи за основним фокусом дослідження: 1) підхід, який вивчає правосвідомість (суб'єктивний); 2) підхід, який досліджує ціннісний аспект правової культури (аксіологічний); 3) підходи, в межах яких можна вивчати практики (діяльнісний та технологічний); 4) підходи, в межах яких можна вивчати стан правової культури на певному етапі (філософський, соціально-антропологічний, антропологічний, інформаційно-семіотичний) [3, с. 100–101], а Л.О. Макаренко традиційні підходи (антропологічний, аксіологічний, філософський та соціологічний) доповнила системним, структурно-функціональним, діяльнісним та комплексним [5, с. 139–143]. Водночас слід зазначити тенденцію не до розширення цього переліку методологічних підходів до дослідження правової культури.

Тож варто погодитися з Ломакою про те, «правокультурний підхід допомагає нам зрозуміти, як національні правові культури реагують на поточні зміни, і шляхом зіставлення минулих та сучасних процесів виокремити ті фактори і механізми, які запускають або стримують зміни в правовій сфері» [4, с.120].

Серед головних складових, які визначають зміст правової культури як теоретико-правового явища слід виділити такі:

- 1) структура правової культури, в центрі якої є людина;

- 2) правові цінності як фундамент правової культури;
- 3) складові об'єктивної частини правової культури (правові вчинки, правова активність, правова діяльність тощо);
- 4) психологічні чинники правової культури, які складатимуть суб'єктивну частину правової культури (ціннісні орієнтації, орієнтири, правовий досвід, правові установки, правові переконання, правові знання, правова ідеологія, правова психологія, правова ідеологія тощо);
- 5) нормативна частина правової культури, яку становлять не лише правові норми як регулятори суспільної поведінки, а й інші соціальні регулятори, як-от: мораль, традиції, релігія, звичаї, правова мова та ін.);
- 6) окремий напрям становитимуть питання правової соціалізації та правової адаптації особистості до статусу суб'єкта права;
- 7) інформаційні чинники, які впливають на формування правової культури особистості – правові наративи, правова пропаганда.

Але найголовніше показати вплив суспільної взаємодії на формування правових зв'язків між людьми та формування їх правової культури. Сучасний розвиток правової теорії, щоб відбувається під впливом історизму, інструменталізму, антиформалізму та плюралізму, а також значна кількість типів праворозуміння все частіше змушують дослідників всебічно підходити до дослідження правових явищ та процесів. Такий міждисциплінарний підхід спостерігаємо при соціологічному праворозумінні, коли право і соціологія об'єдналися і утворили соціологію права. Цей дослідницький напрям стає все більш зрілим, право більше не розглядається як ізольоване явище, а соціальні умови мають глибокий вплив на правову систему. Багато правових систем розвиваються навколо цієї соціальної системи та взаємодії у ній різних соціальних акторів, а реалізація права на мікрорівні розглядається як соціальна гра.

У вивченні права соціологія права пережила дослідницькі рухи від формалізму і реалізму до права і суспільства. Поєднання правових і соціологічних досліджень ретельно деконструювало міфічний і навіть дещо догматичний статус права. Водночас необхідно запобігти переродженню соціології права у щось, що призведе до крайнощів нігілізму чи деконструкції досліджень, коли у полі зору соціології права перебуває лише формальна правова система, механізм, режим функціонування та організація завжди були у фокусі досліджень, а правові події в повсякденному житті звичайних людей часто ігноруються, що безпосередньо призводить до нерозуміння людьми реального процесу функціонування права і нерозуміння взаємозв'язку між правом і суспільством.

Тому дослідження теоретико-правового змісту правової культури особистості повинно враховувати міждисциплінарні зв'язки як гуманітарних наук між собою, так і з іншими науками.

Література

1. Качур В.О. До визначення поняття «правова культура» у правознавстві. *Право. Людина. Довкілля: науково-практичний журнал*. 2019. 10(1). С. 12–19.
2. Качур В.О. Наукові підходи до розуміння поняття "правова культура" у правознавстві. *Науковий вісник НУБіП України. Серія Право*. 2015 - Вип.232. С.12-19.
3. Когут І.А. Сучасні підходи до вивчення правової культури: теоретичний аспект. *Вісник Львівського університету. Серія соціологічна*. 2015. Випуск 9. С. 94–102.
4. Ломака В.С. Правова культура суспільства в умовах європейської інтеграції. *Проблеми законності*, 2022, 159: 105-128.
5. Макаренко Л.О. Основні підходи у дослідженні правової культури в сучасній юридичній науці. *Правова держава*. 2017. Вип. 28. С. 136–145
6. Савченко А. Правова культура як атрибут культури суспільства. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 2020, 2: 32-36.

---

* Наукова керівниця – завідувачка кафедри теорії та історії держави і права Віра Качур

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

Рада аспірантів юридичного факультету

Студентська організація юридичного факультету

Студентський науковий гурток
«Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

XVII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

09 травня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

Матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»

П.78

Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 09 травня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 215 с.

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**